

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

การศึกษาความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนก ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ สรุปผลการศึกษาวิจัย ตามลำดับ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยมี ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเป็นเพศชายร้อยละ 51.70 และเพศหญิง ร้อยละ 48.30 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 39.90 รองลงมา มีอายุระหว่าง 31-40 ปี สถานภาพสมรส ร้อยละ 87.10 การศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 54.40 ระดับอนุปริญญา ร้อยละ 26.10 รายได้ของครัวเรือนต่อเดือน 10,001-15,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 32.10 มีอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 30.60 มีการเลี้ยงไก่ ร้อยละ 87.70 เลี้ยงไก่ไว้ประกอบอาหาร ร้อยละ 51.40 ไม่เลี้ยงเป็ด ร้อยละ 75.70 เลี้ยงเป็ดไว้เพื่อประกอบอาหาร ร้อยละ 72.40 ไม่เลี้ยงสัตว์ปีกชนิดอื่น ๆ ร้อยละ 65.80 เลี้ยงนกกกระทา ร้อยละ 57.40

2. ศึกษาความเชื่อด้านสุขภาพของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงต่อการระบาดของโรคไข้หวัดนกโดยรวมสรุปว่า ประชาชนเห็นด้วยกับเรื่องการรับรู้โอกาสเสี่ยง โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการรับรู้ต่อความรุนแรงของโรค มีความสำคัญอยู่ในระดับเห็นด้วย รองลงมาด้านการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติ มีความสำคัญอยู่ในระดับเห็นด้วย ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยง มีความสำคัญอยู่ในระดับเห็นด้วย ด้านการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติมีความสำคัญอยู่ในระดับเห็นด้วย ตามลำดับ

- 2.1 ความเชื่อด้านสุขภาพของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงต่อการระบาดของโรคไข้หวัดนกโดยรวมสรุปว่า ประชาชนเห็นด้วยกับเรื่องการรับรู้โอกาสเสี่ยง ($\bar{x} = 3.70$, S.D. = 0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่าการล้างมือให้สะอาด

หลังจากสัมผัสกับสัตว์ปีก สามารถลดการติดต่อของเชื้อไข้หวัดนกได้ มีความสำคัญอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = 0.64) รองลงมากลุ่มเสี่ยงต่อการป่วยเป็นโรคไข้หวัดนกคือผู้ที่มีอาชีพและใกล้ชิดกับสัตว์และเด็กที่คลุกคลีกับสัตว์ปีกจะทำให้ติดเชื้อจากสัตว์ได้มีความสำคัญอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 3.79$, S.D. = 0.40) และการรับประทานเนื้อไก่สุก ๆ ดิบ ๆ ทำให้มีโอกาสติดเชื้อไข้หวัดนกได้ มีความสำคัญอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 3.67$, S.D. = 0.46)

2.2 ความเชื่อด้านสุขภาพของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงต่อการระบาดของโรคไข้หวัดนกโดยรวมสรุปว่า ประชาชนเห็นด้วยกับเรื่องการรับรู้ต่อความรุนแรงของโรคโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 4.45$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ผลกระทบจากโรคไข้หวัดนกทำให้ท่านต้องรับประทานอาหารจากไก่ด้วยความระมัดระวังยิ่งขึ้น มีความสำคัญอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.46) รองลงมาเชื้อไข้หวัดนกเมื่อหนูดัดเชื้อ จะกลายพันธุ์ติดต่อมาถึงคนได้ อาการไข้หวัดนกในคนมีอาการไม่แตกต่างจากไข้หวัดใหญ่ทั่วไป ผลกระทบจากโรคไข้หวัดนกทำให้ท่านต้องซื้อไข่ในราคาแพงและการควบคุมโรคไข้หวัดนกทำให้ไก่พื้นบ้านต้องถูกฆ่าเป็นจำนวนมาก มีความสำคัญอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{x} = 4.55$, S.D. = 0.49) และไข้หวัดนกติดต่อจากสัตว์สู่คนได้ มีความสำคัญอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{x} = 4.52$, S.D. = 0.49)

2.3 ความเชื่อด้านสุขภาพของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงต่อการระบาดของโรคไข้หวัดนกโดยรวมสรุปว่า ประชาชนเห็นด้วยกับเรื่อง การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 4.32$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า การมารับตรวจรักษาเมื่อมีอาการสงสัยว่าเป็นโรคไข้หวัดนก ช่วยป้องกันความรุนแรงของโรคได้ มีความสำคัญอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 4.80$, S.D. = 0.39) รองลงมาการรับประทานเนื้อไก่และไข่ไก่ที่ปรุงให้สุกจะช่วยป้องกันโรคได้ มีความสำคัญอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 4.79$, S.D. = 0.40) และการทำลายซากและผลิตภัณฑ์ของสัตว์ปีกที่สงสัยว่าติดเชื้อไข้หวัดนก สามารถควบคุมการระบาดของโรคได้มีความสำคัญอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.46)

2.4 ความเชื่อด้านสุขภาพของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงต่อการระบาดของโรคไข้หวัดนกโดยรวมสรุปว่า ประชาชนเห็นด้วยกับเรื่อง การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 3.64$, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า การป้องกันการเคลื่อนย้ายสัตว์ปีกต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย เช่น ภาครัฐ เอกชน และประชาชน มีความสำคัญอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 3.96$, S.D. = 0.88)

รองลงมาการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันโรค ทำให้ไม่สะดวกต่อการทำงาน มีความสำคัญอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 3.94$, S.D. = 0.90) และท่านไม่สะดวกในการเดินทางมารับการตรวจตามแพทย์นัด มีความสำคัญอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 3.82$, S.D. = 0.77)

3. ความเชื่อด้านพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคใช้หัตถ์คนโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการเฝ้าระวังและการป้องกัน มีความสำคัญอยู่ในระดับเห็นด้วย รองลงมา ด้านการดูแลตนเอง มีความสำคัญอยู่ในระดับเห็นด้วย

3.1 ความเชื่อด้านสุขภาพของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงต่อการระบาดของโรคใช้หัตถ์คนโดยรวมสรุปว่า ประชาชนเห็นด้วยกับเรื่องการการดูแลตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 3.87$, S.D. = 0.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า การไม่นำสัตว์ปีกที่ป่วยหรือตายมาปรุงเป็นอาหาร มีความสำคัญอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{x} = 4.91$, S.D. = 2.72) รองลงมาซึ่งการใส่เครื่องป้องกัน เช่น หน้ากากอนามัย ถุงมือให้มิดชิดก่อนที่ไปสัมผัสกับสัตว์ปีก มีความสำคัญอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{x} = 4.64$) และการซักถุงมือ เสื้อผ้าทุกครั้ง หลังจากที่สัมผัสกับสัตว์ปีกให้สะอาด แล้วนำไปตากให้แห้ง และหลังจากที่ชุมชนมีการป่วยหรือตายของสัตว์ท่านจะเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 14 วัน มีความสำคัญอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 4.35$, S.D. = 0.47)

3.2 ความเชื่อด้านสุขภาพของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงต่อการระบาดของโรคใช้หัตถ์คนโดยรวมสรุปว่า ประชาชนเห็นด้วยกับเรื่องการเฝ้าระวังและการป้องกัน โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 4.12$, S.D. = 0.93) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ประชาชนให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการควบคุมการระบาดของโรคใช้หัตถ์คน โดยทำความสะอาดบ้าน บริเวณบ้าน และป้องกันสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรคเข้ามาในบ้าน เช่น นกกระทา และ เมื่อพบสัตว์ปีกป่วยหรือตาย การจะนำไปฝังกลบทันทีที่มีความสำคัญอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 4.80$, S.D. = 0.40) รองลงมาคือทำความสะอาดภาชนะ อุปกรณ์ที่ใช้ในการปรุงอาหารให้สะอาดและ บริเวณบ้านของประชาชนไม่ได้เลี้ยงสัตว์ไก่ไว้ได้ดูบ้าน มีความสำคัญอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.49)

6. อภิปรายผล

ในด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยง โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย พบว่าการล้างมือให้สะอาดหลังจากสัมผัสกับสัตว์ปีก สามารถลดการติดต่อของเชื้อใช้หัตถ์คนได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ปราบดา ประภาศิริ (2547: บทคัดย่อ) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 98 เคยได้รับทราบ

ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้หวัดนก การศึกษาของ กัลยา ลายนอก (2548 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เคยได้รับข่าวสารเรื่องโรคไข้หวัดนกร้อยละ 81.6 แต่ได้รับจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด ร้อยละ 90.8 ได้รับจากเจ้าหน้าที่ของรัฐร้อยละ 70.9 การศึกษาของ เกรียงศักดิ์ รัชญศิริรินทร์ (2548: บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาบทบาทของ อสม . ตำบลสำโรงใหม่ อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร้อยละ 91.0 รองลงมาคือการประกาศของหน่วยงานปศุสัตว์ ร้อยละ 64.6

นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างต้องการทราบข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับโรคไข้หวัดนก คือ ต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือ อสม. ให้ความรู้ผ่านทางหอกระจายข่าวให้มากกว่านี้ โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนำยามาเชื้อโรคที่เหมาะสม รวมทั้งวิธีการใช้ที่ถูกต้อง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหลายจึงควรมีการปรับรูปแบบการให้ความรู้ที่เหมาะสมแก่ประชาชนให้ตรงกับสิ่งที่ประชาชนต้องการและอยากรู้มากยิ่งขึ้น เพราะสื่อบางชนิดอาจไม่เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่หรือชุมชนนั้น ๆ ในการให้ความรู้หรือข้อมูลข่าวสาร โดยผ่านทางหอกระจายข่าวในหมู่บ้านจึงน่าจะเป็นวิธีการที่ได้ผล แต่ทั้งนี้จะต้องมีการพัฒนาศักยภาพแก่ อสม. ให้มีความมั่นใจและมีความรู้ที่ถูกต้องแม่นยำมากที่สุด จึงจะประสบผลสำเร็จลงได้

ในด้านการรับรู้ต่อความรุนแรงของโรค โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ผลกระทบจากโรคไข้หวัดนกทำให้ต้องรับประทานอาหารจากไก่ด้วยความระมัดระวังยิ่งขึ้น มีความสำคัญอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง รองลงมาเชื้อไข้หวัดนกจะกลายพันธุ์ติดต่อมาถึงคนได้ อาการ ไข้หวัดนกในคนมีอาการไม่แตกต่างจากไข้หวัดใหญ่ทั่วไป ผลกระทบจากโรคไข้หวัดนกทำให้ต้องซื้อไข่ในราคาแพงและการควบคุมโรคไข้หวัดนกทำให้ไก่พื้นบ้านต้องถูกฆ่าเป็นจำนวนมาก มีความสำคัญอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกัลยา ลายนอก (2548 : บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาความรู้และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้หวัดนกของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ ตำบลท่าเยี่ยม อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับโรคไข้หวัดนก ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับการศึกษาของสาโรจน์ ดวงสา (2548 : บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาความรู้ ทศนคติเกี่ยวกับโรคไข้หวัดนกของประชาชนในเขตสถานีอนามัยบ้านโนนสมบูรณ์ ตำบลคำไฮ อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับโรคไข้หวัดนกในระดับปานกลาง

ในด้านการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติ พบว่า การมารับตรวจรักษาเมื่อมีอาการสงสัยว่าเป็นโรคไข้หวัดนก ช่วยป้องกันความรุนแรงของโรคได้ มีความสำคัญอยู่ในระดับเห็น

ด้วย รองลงมาการรับประทานเนื้อไก่และไข่ไก่ที่ปรุงให้สุกจะช่วยป้องกันโรคได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ปราบดา ประภาศิริ (2547: บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษา ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติตัวก่อนและหลังการได้ยีนข่าวเกี่ยวกับโรคไข้หวัดนก ของประชาชนจังหวัดนครพนม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับโรคไข้หวัดนกร้อยละ 88 การศึกษาของ วิรัตน์ พิศรี (2547: บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาความรู้ ทักษะ เกี่ยวกับโรคไข้หวัดนกของประชาชนในเขต สถานีอนามัยบ้านห้วยแคน ตำบลหนองแวง กิ่งอำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับโรคไข้หวัดนกอยู่ในระดับปานกลาง การศึกษาของ สมพงษ์ จรุงจิตตานุสนธิ์ (2547: บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติตัว ของประชาชนในการป้องกันและเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนก ในเขตพื้นที่ประกาศควบคุมโรค ระบาดสัตว์ จังหวัดสกลนคร พบว่า ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับโรคไข้หวัดนกก่อนข้างดี การศึกษาของกัลยา ลายนอก (2548 : บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาความรู้และพฤติกรรม การป้องกันโรคไข้หวัดนกของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ ตำบลท่าเยี่ยม อำเภอโซคชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับโรคไข้หวัดนก ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับ การศึกษาของสาโรจน์ ดวงสา (2548: บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาความรู้ ทักษะเกี่ยวกับโรค ไข้หวัดนกของประชาชนในเขตสถานีอนามัยบ้าน โนนสมบูรณ์ ตำบลคำไฮอำเภอเมือง จังหวัด หนองบัวลำภู พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับโรคไข้หวัดนกระดับปานกลาง

ในด้านการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติ พบว่า การป้องกันการเคลื่อนย้ายสัตว์ปีก ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย เช่น ภาครัฐ เอกชน และประชาชน มีความสำคัญอยู่ใน ระดับเห็นด้วย รองลงมาการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันโรค ทำให้ไม่สะดวกต่อการทำงาน มีความสำคัญอยู่ในระดับเห็นด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ ปราบดา ประภาศิริ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษา ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติตัวก่อนและหลังการได้ยีนข่าว เกี่ยวกับโรคไข้หวัดนก ของประชาชนจังหวัดนครพนม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับ โรคไข้หวัดนกร้อยละ 88 การศึกษาของ วิรัตน์ พิศรี (2547) ที่ทำการศึกษาความรู้ ทักษะ เกี่ยวกับโรคไข้หวัดนกของประชาชนในเขตสถานีอนามัยบ้านห้วยแคน ตำบลหนองแวง กิ่งอำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับโรคไข้หวัดนก อยู่ในระดับปานกลาง การศึกษาของสมพงษ์ จรุงจิตตานุสนธิ์ (2547: บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษา ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติตัวของประชาชนในการป้องกันและเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนก ใน เขตพื้นที่ประกาศควบคุมโรคระบาดสัตว์ จังหวัดสกลนคร พบว่า ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับ โรคไข้หวัดนกก่อนข้างดี การศึกษาของกัลยา ลายนอก (2548: บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาความรู้ และพฤติกรรม การป้องกันโรคไข้หวัดนกของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ ตำบลท่าเยี่ยม อำเภอโซคชัย

จังหวัดนครราชสีมา พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับโรคไข้หวัดนก ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับการศึกษาของสาโรจน์ ดวงสา (2548:บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาความรู้ทัศนคติเกี่ยวกับโรคไข้หวัดนกของประชาชนในเขตสถานีอนามัยบ้าน โนนสมบูรณ์ ตำบลคำไฮ อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับโรคไข้หวัดนกในระดับปานกลาง

จากผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า อาจเป็นผลเนื่องมาจากความรู้หรือข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์หรือการได้รับทราบข้อมูลการระบาดของโรคในสัตว์ปีกในเขตพื้นที่ใกล้เคียงทำให้ประชาชนมีความคิดเห็นที่ดีขึ้นแต่ทั้งนี้ก็ยังมียังมีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่มีความคิดเห็นยังไม่ถูกต้องนักซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งรัดสร้างความถูกต้องแก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น

ในด้านด้านการเฝ้าระวังและการป้องกันโรคไข้หวัดนกนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยมีการปฏิบัติคือให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการควบคุมการระบาดของโรคไข้หวัดนก ท่านทำความสะอาดบ้าน บริเวณบ้าน และป้องกันสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรคเข้ามาในบ้าน เช่น นกกระทา และ เมื่อพบสัตว์ปีกป่วยหรือตาย ท่านจะนำไปฝังกลบทันที สอดคล้องกับการศึกษาของ ปราบดา ประภาศิริ (2547: บทคัดย่อ) ที่พบว่าภายหลังการได้รับทราบข่าวสารการระบาดของโรคไข้หวัดนก ประชาชนมีการปฏิบัติที่ถูกต้อง และปลอดภัยสูงขึ้น การศึกษาของสมพงษ์ จรุงจิตตานุสนธิ์ (2547: บทคัดย่อ) ที่พบว่า ประชาชนมีการปฏิบัติในเรื่อง โรคไข้หวัดนกระดับดี การศึกษาของ กัลยา ภายนอก (2548: บทคัดย่อ) ที่พบว่าประชาชนผู้เป็นเกษตรกรมีพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้หวัดนกระดับมาก (ร้อยละ 71) และการศึกษาของปฐมศักดิ์ อ่ำเอี่ยมศรี (2548 : บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาบทบาทของสมาชิก อบต. อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ ในการควบคุมป้องกันโรคไข้หวัดนก พบว่า ในภาพรวมสมาชิก อบต. มีการปฏิบัติตามบทบาทในระดับมาก

จากผลการศึกษาถึงการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันควบคุมโรคไข้หวัดนกข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า อาจเป็นผลเนื่องมาจากความรู้หรือการได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ที่มีในชุมชน การได้รับทราบวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องเพื่อการป้องกันและควบคุมโรคจากสื่อต่าง ๆ และอาจเนื่องมาจากการ ได้เห็นและเรียนรู้วิธีการปฏิบัติจากเพื่อนบ้านใกล้เคียง แต่ทั้งนี้ก็ยังมียังมีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ยังมีการปฏิบัติไม่ถูกต้อง แม้จะเป็นเพียงเล็กน้อย แต่ก็ถือว่ามีความเสี่ยงและมีอันตรายต่อการป่วยหรือเสียชีวิตได้หากมีการติดเชื้อไข้หวัดนกในพื้นที่ ซึ่งเป็นเรื่องหรือปัญหาที่ต้องหาทางปรับเปลี่ยนให้ถูกต้องมากขึ้น

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการศึกษารั้งนี้

1. จากผลการศึกษาความรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่พบว่ามีความรู้ระดับปานกลาง แสดงให้เห็นถึงสิ่งที่รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องมีการเร่งรัดหรือเพิ่มมาตรการในการให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับโรคไข้หวัดนกแก่ผู้นำชุมชน หรือประชาชนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกพฤติกรรมที่ช่วยป้องกันการติดเชื้อ เช่น การฝึกล้างมือให้สะอาดจนเป็นนิสัยล้างมือ
2. ควรมีกิจกรรมเน้นหนักเพื่อสร้างความตระหนักในอันตรายของโรคไข้หวัดนก แก่ประชาชนอย่างจริงจังและยั่งยืน เนื่องจากยังมีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่มีความคิดเห็นและการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องแม้จะเป็นส่วนน้อยก็ตาม เพราะหากมีการระบาดของโรคหรือมีผู้ป่วยเสียชีวิตเพียง 1 ราย ก็อาจจะทำให้เกิดความสูญเสียที่ไม่อาจประมาณค่าตามมาได้
3. ควรมีการจัดทำหรือสนับสนุนสื่อประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เพิ่มขึ้น และให้มีความครอบคลุมรวมทั้งมีความเหมาะสมกับสภาพของแต่ละพื้นที่มากขึ้น โดยเฉพาะการสร้างความรู้ความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ ที่ประชาชนต้องการ เพราะการที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องก็จะสามารถควบคุมการแพร่ระบาดได้รวดเร็ว และไม่มีการระบาดเกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษารั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงรูปแบบที่เหมาะสมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งในแง่ของพื้นที่และสถานการณ์การระบาดของโรค
2. ควรมีการศึกษาถึงความพร้อมของหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนก เพื่อจะได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่อาจจะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของนโยบายการทำงานได้
3. ควรมีการศึกษาถึงบทบาทหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องในระดับต่าง ๆ ทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ท้องถิ่น ผู้นำชุมชน รวมทั้งประชาชนที่มีส่วนในการเฝ้าระวังการเกิดการระบาดของโรคไข้หวัดนก ในชุมชนว่าได้มีการปฏิบัติตามมาตรการหรือแนวทางอย่างไรบ้าง มีปัจจัยหรือเหตุผลอะไรเข้ามาเกี่ยวข้องหรือมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานหรือไม่
4. การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนได้ทราบถึง ผลดี หรือผลกระทบที่จะเกิดของการปฏิบัติตนในการป้องกันโรค รวมทั้งการให้ความรู้ที่ในส่วนที่ประชาชนเข้าใจไม่ถูกต้อง